

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että työnantajalle oppisopimuslain nojalla maksettava koulutuskorvaus jaettaisiin koulutusaloittain korvausluokkiin työnantajalle koulutuksesta aiheutuvien kustannusten perusteella. Samalla ehdotetaan, että oppisopimuskoulutuksessa koulutuskorvauksen maksamista koskevia säännöksiä tarkistettaisiin siltä osin kuin on kysymys oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi. Lisäksi ehdotetaan, että oppisopimuslakiin lisättäisiin ammatil-

lisen koulutuksen alueellisesta tukemisesta annettuun lakiin nykyisin sisältyvät kehitysalueella myönnettävää lisättyä valtion tukea koskevat säännökset.

Esitys liittyy valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki, joka on tarkoitettu väliaikaiseksi, ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1986 ja olemaan voimassa vuoden 1988 loppuun.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Oppisopimuslain (422/67) mukaan oppisopimukseen perustuvan ammatillisen koulutuksen paikallinen johto ja valvonta on kunnallinen tehtävä, jota varten kunta tai kunnat yhdessä asettavat ammattioppilaslautakunnan. Monessa tapauksessa ammattioppilaslautakunnan toimialue on sama kuin ammattikoulua pitävän kuntaliiton.

Ammattioppilaslautakunta tekee päätöksen työnantajan hyväksymisestä oppilaiden kouluttamiseen, hyväksyy oppisopimuksen, valvoo oppisopimuslain noudattamista ja käsittelee muita paikallista oppisopimuskoulutusta koskevia asioita. Lautakunnan apuna toimii ja sen päätöksiä toteuttaa sivu- tai päävirkainen koulutustarkastaja.

Koko maassa on 74 ammattioppilaslautakuntaa. Niiden apuna on yhteensä 40 koulutustar-

kastajaa, joista 32 on päätoimisia ja 8 sivutoimisia.

Oppisopimusten määrä oli vuoden 1984 lopussa noin 8 300. Valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarviossa on varauduttu siihen, että oppisopimusten määrä lisääntyisi noin 9 000:een.

Vuoden 1983 elokuun alusta voimaan tulleen oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (647/83) mukaan oppisopimuksen tehneelle työnantajalle suoritetaan valtion varoista koulutuskorvausta kutakin oppilasta kohti määrä, jonka valtioneuvosto vahvistaa vuosittain tulo- ja menoarvion rajoissa. Koulutuskorvaus voi olla enintään 50 prosenttia valtion keskusammattikoulujen keskimääräisistä vuotuisista oppilasta kohti lasketuista käyttökustannuksista. Koulutuskorvauksen suorittaa koulutustarkastaja ammattikasvatushallituksen käytettävissä olevista määrärahoista. Lisäksi eräistä nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvistä toimenpiteistä annetun asetuksen (72/84) 2 ja 3 §:n mukaan voidaan myöntää työnantajalle, joka tekee työvoimatoimistossa

työnhakijana olevan alle 25-vuotiaan henkilön kanssa oppisopimuslaisia tarkoitettun oppisopimuksen, nuorten työllistämistukea enintään 12 kuukauden ajalta. Nuorten työllistämistukea, jonka myöntää työvoimaviranomainen, on maksettu viime vuosina noin 3 500 oppilaasta.

Koulutuskorvausta ei nykyisin suoriteta oppilaasta, joka saa koulutusta työnantajan valtionavustusta saavassa ammatillisessa oppilaitoksessa tai on työnantajan lapsi tai ottolapsi. Ammattikasvatushallituksen erityisestä syystä myöntämällä luvalla voidaan kuitenkin koulutussopimuksen mukaisessa työnopetusta korvaavassa kouluttamisessa maksaa korvausta oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi.

Eduskunnan sivistysvaliokunta on oppisopimuslain väliaikaista muuttamista koskevan lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että koulutussopimuskoulutuksessa mahdollistettu poikkeusmenettely saattaisi olla tarpeen myös oppisopimuskoulutuksessa. Nykyinen säännös on aiheuttanut oppisopimuskoulutuksessa koulutuskorvauksen maksamisessa eräissä tapauksissa soveltamisvaikeuksia. Ammattikasvatushallituksessa omaksutun käytännön mukaan koulutuskorvausta on voitu maksaa kuitenkin työnantajalle, silloin kun yritysmuotona on osakeyhtiö tai kommandiittiyhtiö. Mikäli viimeksi mainitussa yritys muodossa työnantajana on vastuunalainen yhtiömies, ei koulutuskorvausta kuitenkaan ole maksettu.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa koulutuskorvaus määrätään samoin kuin oppisopimuskoulutuksessa, mutta korvauksen maksaa työnantajalle, jonka kanssa koulutussopimus on tehty, oppilaitos tai ammatillinen kurssikeskus.

Vuodelle 1985 koulutuskorvauksen määräksi on vahvistettu 630 markkaa oppilasta kohti kuukaudessa. Oppisopimuksen mukaisesta kouluttamisesta kehitysalueella työnantajalle maksettavaa koulutuskorvausta on korotettu jäljempänä esitellyllä tavalla. Nuorten työllistämistuen määrä on 1 000 markkaa henkilöä kohti kuukaudessa. Yritykselle, jonka viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukainen liikevaihto on yli 50 miljoonaa markkaa, tukea suoritetaan kuitenkin 600 markkaa henkilöä kohti kuukaudessa.

Työnantajalle maksettava korvaus on nykyisin samansuuruinen kaikilla koulutusaloilla. Työnantajalle koulutuksesta aiheutuvat kustannukset kuitenkin vaihtelevat huomattavasti sen mukaan, minkälaisia koneita ja laitteita opetuksessa tarvitaan, minkälaiseksi raaka-ainehävikki muodos-

tuu, missä määrin opetus sitoo tuotantotoimintaan osallistuvaa henkilöstöä ja missä määrin oppilas pystyy osallistumaan tuottavaan työhön. Edellä esitetyn vuoksi oppisopimuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppisopimuskoulutuksessa koulutuskorvaus jaettaisiin koulutusalloittain eri korvausluokkiin työnantajalle aiheutuvien kustannusten perusteella. Tarkemmat perusteet sanottuihin luokkiin jakamisesta on tarkoitus säätää asetuksella. Samanaikaisesti koulutuskorvauksen porrastamista koskevien toimenpiteiden kanssa nuorten työllistämistukea varten valtion tulo- ja menoarviossa olevat määrärahat siirrettäisiin opetusministeriön hallinnonalalle ja yhdistettäisiin määrärahaan, josta oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvaukset suoritetaan. Toimenpide vähentäisi työnantajan hallintotehtäviä, kun korvauksia ei tarvitsisi anoa kahdelta viranomaiselta. Koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen koulutuskorvauksen määräytymisperusteisiin ei ehdoteta muutoksia.

Samalla ehdotetaan, että myös oppisopimuskoulutuksessa oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi, voitaisiin ammattikasvatushallituksen luvalla suorittaa koulutuskorvausta.

Ammatillisen koulutuksen alueellisesta tukemisesta annetun lain (1035/81) 9 §:n mukaan oppisopimuskoulutuksen paikallisia tehtäviä hoitavan ammattioppilaslautakunnan virkojen aiheuttamiin kustannuksiin suoritetaan kehitysalueella olevalle kunnalle lisättyä valtionosuutta sekä korotetaan oppisopimuksen mukaisesta kouluttamisesta kehitysalueella työnantajalle maksettavaa koulutuskorvausta. Laki on sen 12 §:n (840/84) mukaan voimassa kuluvan vuoden loppuun. Lain mukaan lisätty valtionosuus ja oppisopimuskoulutuksessa koulutuskorvaukseen myönnettävä lisätuki vaihtelee 5—30 prosentin välillä kunnan kantoakykyluokasta ja perusvyöhykkeestä riippuen. Valtion vuoden 1985 tulo- ja menoarviossa on kuntien ja kuntainliittojen lisättyä valtionosuutta ja oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen korottamista varten osoitettu noin 5 miljoonan markan määräraha.

Ammatillisten oppilaitosten rahoitusta koskevat säännökset uudistetaan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetulla lailla (494/83), joka tulee voimaan vuoden 1986 alussa. Sen jälkeen ei kehitysalueen ammatillista koulutusta varten tarvita erillisiä lisättyä valtion tukea koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta oppisopimuskoulutusta, jota uusi laki ei koske. Tämän vuoksi ehdotetaan, että oppisopimuslakiin lisättäisiin väliaikaisesti ammatillisen koulutuksen alueelli-

sesta tukemisesta annettuun lakiin nykyisin sisältävät kehitysalueella myönnettävää lisättyä valtion tukea koskevat säännökset. Tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä annettu laki (532/81), johon liittyen laki ammatillisen koulutuksen alueellisesta tukemisesta on annettu ja jonka 5 §:ssä määritellään lakiehdotuksessa tarkoitettu kehitysalue, on voimassa vuoden 1989 loppuun. Näin ollen säännöksen sisältöä ei tässä vaiheessa ehdoteta muutettavaksi. Tarkoituksena on, että kun oppisopimuslainsäädännön uudistukseen ryhdytään, niin siinä vaiheessa myös lisättyä valtion tukea koskevat säännökset uudistetaan.

2. Asian valmistelu

Työvoimaministeriö asetti 19 päivänä huhtikuuta 1985 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus valtioneuvoston periaatepäätökseksi yhteiskuntatakuujärjestelmän kehittämisestä ottaen huomioon erityisesti koulutuksen tarjoamat mahdollisuudet, sekä tehdä asiaan liittyvät toimenpide-ehdotukset vuoden 1986 tulo- ja menoarvioon. Työryhmä jätti 27 päivänä kesäkuuta 1985 työvoimaministeriölle muistionsa, jossa se esitti muun muassa koulutuskorvauksen ja nuorten työllistämistuen yhdistämistä sekä koulutuskorvauksen jakamista työnantajalle aiheutuvien kustannusten perusteella kolmeen luokkaan. Työryhmän ehdotuksen pohjalta asian valmistelu on tältä osin jatkettu opetusministeriössä. Muilta osin esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkamiestyönä.

Valtionvarainministeriö, työvoimaministeriö ja ammattikasvatushallitus ovat antaneet lausuntonsa luonnoksesta kysymyksessä olevaksi hallituksen esitykseksi.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon, koska siinä ei ehdoteta muutoksia kunnille ja kuntainliitoille myönnettäviin valtionosuuksiin ja -avustuksiin. Koulutuskorvausten ja nuorten työllistämistuen yhdistäminen ja koulutuskorvauksen korottami-

nen ja jakaminen luokkiin ei lisää valtion menoja, koska samanaikaisesti työvoimaministeriön hallinnonalalta tulo- ja menoarvion momentilta 34.50.61 siirretään nuorten työllistämistukeen varatut määrärahat opetusministeriön hallinnonalalle käytettäväksi oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvausten maksamiseen. Koulutuskorvauksen määrä eri luokissa vahvistetaan vuosittain tulo- ja menoarviossa olevan määrärahan rajoissa.

Koulutuskorvausten maksamista työnantajan lapselle tai ottolapselle koskevien säännösten muuttamisesta ei aiheudu valtiolle merkittäviä lisäkustannuksia. Ammattikasvatushallituksen suorittaman selvityksen mukaan vuonna 1984 on ollut ainoastaan 77 tapausta, jossa koulutuskorvausta ei ole maksettu sen johdosta, että oppilas on ollut työnantajan lapsi tai ottolapsi.

4. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Oppisopimusasetuksella on tarkoitus tarkemmin säädellä oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen porrastamista luokkiin. Asetuksella on tarkoitus säätää ne perusteet, joiden mukaan porrastaminen tapahtuu. Samassa yhteydessä asetukseen on tarpeen tehdä eräitä muita muutoksia. Lisäksi eräistä nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvistä toimenpiteistä annettuun asetukseen tulee tehdä väliaikaisesti tästä esityksestä aiheutuvat muutokset. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään vuosittain koulutuskorvauksen määrä oppisopimuskoulutuksessa eri luokissa sekä koulutussopimuskoulutuksessa.

5. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lainmuutos ehdotetaan säädettäväksi väliaikaisena niin, että se tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986 ja olisi voimassa vuoden 1988 loppuun.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 22 päivänä syyskuuta 1967 annetun oppisopimuslain (422/67) 28 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat väliaikaisesti muutettuina 22 päivänä heinäkuuta 1983 annetussa laissa (647/83), sekä

lisätään väliaikaisesti lakiin uusi 28 a § seuraavasti:

28 §

Työnantajalle suoritetaan valtion varoista koulutuskorvausta voimassa olevan oppi- ja koulutusopimuksen mukaisesta kouluttamisesta aiheutuneista menoista oppi- ja koulutusajalta. Oppisopimuksen mukaisessa kouluttamisessa oppilasta kohti suoritettava koulutuskorvaus jaetaan koulutusaloittain korvausluokkiin työnantajalle kouluttamisesta aiheutuvien kustannusten mukaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Koulutusopimuksen mukaisessa kouluttamisessa työnantajalle suoritetaan koulutuskorvausta kuitenkin oppilasta kohti määrä, joka on vuodessa enintään 50 prosenttia valtion keskusammattikoulujen keskimääräisistä vuotuisista oppilasta kohti lasketuista käyttökustannuksista. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion rajoissa koulutuskorvauksen määrät yhtä oppilasta kohti.

Koulutuskorvausta ei suoriteta oppilaasta, joka saa koulutusta työnantajan valtionavustusta saavassa ammatillisessa oppilaitoksessa tai on työnantajan lapsi tai ottolapsi. Ammattikasvatushallituksen erityisestä syystä myöntämällä luvalla voi-

daan kuitenkin maksaa korvausta oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi.

28 a §

Edellä 27 §:ssä tarkoitettuihin kustannuksiin suoritetaan kehitysalueella olevalle kunnalle lisätyä valtionosuutta sekä korotetaan 28 §:ssä tarkoitettua työnantajan korvausta oppisopimuksen mukaisesta kouluttamisesta kehitysalueella seuraavasti:

Kantokyky- luokka	Ensimmäinen ja toinen perusvyöhyke	Kolmas perusvyöhyke Läänit, joissa ei ole valtion keskusammatti- koulua	Muut läänit
1— 2	30 %	25 %	20 %
3— 5	20 %	15 %	10 %
6—10	5 %	5 %	—

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986 ja on voimassa vuoden 1988 loppuun.

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Kaarina Suonio*

Laki

oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 22 päivänä syyskuuta 1967 annetun oppisopimuslain (422/67) 28 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat väliaikaisesti muutettuina 22 päivänä heinäkuuta 1983 annetussa laissa (647/83), sekä

lisätään väliaikaisesti lakiin uusi 28 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

28 §

Työnantajalle suoritetaan valtion varoista koulutuskorvausta voimassa olevan oppi- ja koulutusopimuksen mukaisesta kouluttamisesta aiheutuneista menoista oppi- ja koulutusajalta kutakin oppilasta kohti määrä, joka on vuodessa enintään 50 prosenttia valtion keskusammattikoulujen keskimääräisistä vuotuisista oppilasta kohti lasketuista käyttökustannuksista. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion rajoissa koulutuskorvauksen määrän yhtä oppilasta kohti.

Koulutuskorvausta ei suoriteta oppilaasta, joka saa koulutusta työnantajan valtionavustusta saavassa ammatillisessa oppilaitoksessa tai on työnantajan lapsi tai ottolapsi. Ammattikasvatustahallituksen erityisestä syystä myöntämällä luvalla voidaan kuitenkin 9 b §:n 1 momentin mukaisessa kouluttamisessa maksaa korvausta oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi.

Ehdotus

28 §

Työnantajalle suoritetaan valtion varoista koulutuskorvausta voimassa olevan oppi- ja koulutusopimuksen mukaisesta kouluttamisesta aiheutuneista menoista oppi- ja koulutusajalta. *Oppisopimuksen mukaisessa kouluttamisessa oppilasta kohti suoritettava koulutuskorvaus jaetaan koulutusaloittain korvausluokkiin työnantajalle kouluttamisesta aiheutuvien kustannusten mukaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.* Koulutusopimuksen mukaisessa kouluttamisessa työnantajalle suoritetaan koulutuskorvausta kutakin oppilasta kohti määrä, joka on vuodessa enintään 50 prosenttia valtion keskusammattikoulujen keskimääräisistä vuotuisista oppilasta kohti lasketuista käyttökustannuksista. Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion rajoissa koulutuskorvauksen määrät yhtä oppilasta kohti.

Koulutuskorvausta ei suoriteta oppilaasta, joka saa koulutusta työnantajan valtionavustusta saavassa ammatillisessa oppilaitoksessa tai on työnantajan lapsi tai ottolapsi. Ammattikasvatustahallituksen erityisestä syystä myöntämällä luvalla voidaan kuitenkin maksaa korvausta oppilaasta, joka on työnantajan lapsi tai ottolapsi.

28 a §

Edellä 27 §:ssä tarkoitettuihin kustannuksiin suoritetaan kehitysalueella olevalle kunnalle lisätyä valtionosuutta sekä korotetaan 28 §:ssä tarkoitettua työnantajan korvausta oppisopimuksen mukaisesta kouluttamisesta kehitysalueella seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

<i>Kantokyky- luokka</i>	<i>Ensimmäinen ja toinen perusvyöhyke</i>	<i>Kolmas perusvyöhyke Läänit, joissa ei ole valtion keskusammatti- koulua</i>	<i>Muut läänit</i>
1— 2	30 %	25 %	20 %
3— 5	20 %	15 %	10 %
6—10	5 %	5 %	—

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986 ja on voimassa vuoden 1988 loppuun.
